

A black and white photograph of a person diving from a brick pillar into a body of water. The person is in mid-air, with their arms and legs extended. The background shows a shoreline with trees and a distant building. The image is partially covered by a green overlay on the right side.

Ambities voor de Nieuwe Meervvaart

Kwaliteitsteam
de Nieuwe Meervvaart e.o.

September 2022

"Is it not against all logic
when the upper surface
of a whole town
remains unused
and reserved exclusively
for a dialogue
between the tiles
and the stars?"

Le Corbusier

Vooraf

Het nieuwe gebouw voor theater de Nieuwe Meervaart brengt een unieke ontwerpopgave met zich mee, in een gebied met een specifieke Amsterdamse ontwerpgeschiedenis. Het programma van eisen van het theater is complex, de locatie vraagt om een speciale oplossing.

Het gemeentebestuur legt met het initiatief voor het nieuwe theater de lat hoog. Het Kwaliteitsteam is ingesteld om de ruimtelijke kwaliteit te stimuleren en de ambities in alle fasen van de ontwikkeling te bewaken. Die ambities moeten duidelijk zijn, om richting te kunnen geven aan de discussies en oplossingsrichtingen.

Als inspiratie heeft het Kwaliteitsteam zelf de pen ter hand genomen. Onze 'Ambities voor de Nieuwe Meervaart' zijn bedoeld als impuls, zeker niet als het laatste woord.

"Staat het niet haaks op iedere vorm van logica dat de bovenste laag van heel de stad ongebruikt blijft en alleen maar benut wordt voor een dialoog van de dakpannen met de sterren?"

Le Corbusier

1. *AUP*

Het Algemeen Uitbreidingsplan uit 1935 schiep nieuwe verhoudingen tussen ruimte en massa, stad en natuur. Dat was de wereldwijd erkende, revolutionaire kwaliteit van het uiterst moderne plan. Bij de planontwikkeling voor de Nieuwe Meervaart wordt de toonzetting van het AUP aangehouden. Denk aan de genereuze zichtlijnen, de harmonie van gebouw en omgeving en een losse planopzet in de plaats van klassieke monumentaliteit (afbeelding 1).

De sfeer en de spirit van het oorspronkelijke uitbreidingsplan vormen de grondslag voor onze ambities. De ruimtelijke essentie ligt steeds in de relatie tussen natuur, stad en gebouw.

“Denk aan de genereuze zichtlijnen, de harmonie van gebouw en omgeving en een losse planopzet in plaats van een klassieke monumentaliteit.”

Afbeelding 1: Sloterhof – Architect: J.F. Berghoef © Cas Oorthuys / Nederlands fotomuseum

2. *Sloterplas als icoon van Nieuw-West*

Nieuw-West is het stadsdeel van ruimte, licht, groen en water. De Sloterplas is daarvan het icoon. De plas lijkt ontworpen als een fragment van een brede rivier in een Noord Europees landschap. Langs de grillig verlopende flanken van de plas naderen grasvelden en boomgroepen de oeverlijn (afbeelding 2). Aan beide kanten zorgen bebouwing en brede promenades voor een abrupt, haast abstract begin- en eindpunt (afbeelding 3). De Sloterplas blijft het icoon van Nieuw-West.

De Nieuwe Meervaart verrijkt het universum van de Sloterplas. Het complex profiteert van de kwaliteiten van de plas en draagt op zijn beurt weer bij aan de landschappelijke kwaliteiten.

“De plas lijkt ontworpen als ‘fragment van een brede rivier in een Noord Europees landschap’. Langs de grillig verlopende flanken van de plas naderen grasvelden en boomgroepen de oeverlijn.”

Afbeelding 2: Sloterplas

3. *Eyecatcher*

De Nieuwe Meervaart is spraakmakend van ontwerp en doet optimaal recht aan de vooruitstrevende en inclusieve identiteit van de Meervaart en van Amsterdam als cultureel brandpunt. Het nieuwe theatercomplex moet een signaalfunctie krijgen: de Nieuwe Meervaart vestigt de aandacht op Nieuw-West, werkt als een magneet. In heel Nederland wordt het theater een begrip.

“Aan beide kanten zorgen bebouwing en brede promenades voor een abrupt, haast abstract begin- en eindpunt.”

Afbeelding 3: Noordoever Sloterplas © Cas Oorthuys / Nederlands fotomuseum

4. *De promenade als de kern van Nieuw-West*

De zuidelijke promenade is tot nu toe nooit goed tot haar recht gekomen. De inzet is om deze promenade te ontwikkelen tot een waardige tegenhanger van de sterke noordelijke promenade, met een verweving van landschappelijke en stedelijke elementen (afbeelding 4). Deze promenade kan zich gaan ontwikkelen tot de schakel van de verschillende elementen¹ die zich tezamen manifesteren als de kern van Nieuw-West. De promenade krijgt een ruimtelijke en programmatische impuls van het nieuwe theatercomplex.

De opgave is om de zuidoosthoek in zijn geheel in te richten als onderdeel van de Groene Hoofdstructuur, met een sterk sprekende structuur van bomen. Ruimte voor het autoverkeer wordt ingeperkt, voetgangers, vrije tijdsvoorzieningen en sport zetten de toon.

¹ Winkelcentrum, horeca-cilind, Rondje Sloterpas, herontwikkeling locatie Meervaart, Nieuwe Meervaart, O.V.-hub

“De zuidelijke promenade wordt een waardige tegenhanger van de noordelijke promenade, met een sterke symbiose van landschappelijke en stedelijke elementen.”

Afbeelding 4: Promenade – Hamburg, Innenalster

5. *Van buiten naar binnen*

Het complex is open en gastvrij. Hierbij is een hoofdrol weggelegd voor een genereuze en levendige centrale ruimte, het hart van het complex (afbeelding 5). Deze ruimte — de foyer of ‘salle des pas perdus’¹ — biedt toegang tot de verschillende functies: theaters, studio’s, horeca, kantoren.

De openheid van het complex vraagt om een geraffineerde zonering. De openheid van entrees, foyer en buitentheater moet zich per slot van rekening goed gaan verhouden tot de beslotenheid van de theaterzalen en werkruimtes. De zonering zorgt voor een goede balans tussen openbaar en privé en draagt bij aan de veiligheid van artiesten, cursisten, medewerkers en materiaal.

¹ Denk ook aan een actuele vertaling van Jacob van Campens burgerzaal in het stadhuis/paleis op de Dam.

“Het complex is open en gastvrij. Hierbij is een hoofdrol weggelegd voor een genereuze en levendige centrale ruimte, het hart van het complex.”

Afbeelding 5: Muziekgebouw aan het IJ – Architect: 3xN

6. *Water en groen*

De Nieuwe Meervaart ligt verankerd in zijn omgeving. Het complex is expressief naar alle kanten. Zichtlijnen langs en over de plas worden geaccentueerd. De beleving van het water wordt benadrukt (afbeelding 6).

Voor het buitentheater, met voorstellingen in de open lucht, lijken grote kansen weggelegd (afbeelding 7). De groene oevers van de Sloterplas dienen als decor.

“De vista’s vanuit en vanaf het gebouw articuleren de ervaring van de weidsheid van de omgeving.”

Afbeelding 6: Muziekgebouw aan het IJ – Architect: 3xN

7. *Rondje licht en lucht*

In de geest van licht, lucht en ruimte is het gebouw open en transparant (afbeelding 8 en 9). De organisatie van het programma is optimaal afgestemd op een open uitstraling. De vista's vanuit en vanaf het gebouw articuleren de ervaring van de weidsheid van de omgeving.

Het theatercomplex is vanzelfsprekend een mijlpaal voor de lopers van het fameuze 'Rondje Sloterplas'. Het complex wordt onderdeel van de continuïteit van het parcours.

“Het buitentheater voor voorstellingen in de open lucht zoekt de relatie met de landschappelijke schaal en kwaliteiten van de plas.”

Afbeelding 7: Gardone Riviera, Anfiteatro del Vittoriale – Architecten: Mario Moretti & Italo Maroni

8. *Duurzaam en flexibel*

In het programma, in de flexibiliteit, in het materiaalgebruik en in de architectonische expressie wordt het thema duurzaamheid benadrukt en gethematiseerd. Veel aandacht wordt besteed aan expressieve innovaties passend bij de specifieke ligging van het theater.

Het ontwerp is gericht op een flexibel gebruik door de jaren heen. Opeenvolgende generaties moeten de meervoudig bruikbare ruimten op hun manier in gebruik kunnen nemen.

“In de geest van licht, lucht en ruimte is het gebouw open en transparant. De organisatie van het programma is optimaal afgestemd op de open uitstraling.”

Afbeelding 8: Sydney, Fish Market – Architect: 3xN

9. *De trots van de buurt*

Het nieuwe theater wordt de trots van de bewoners van Nieuw- West en van Amsterdam. Het complex oefent op iedereen een grote aantrekkingskracht uit. Dat geldt ook voor de mensen die niet voor een van de theater- of opleidingsfuncties komen. Deze ambitie vereist een investering in de rol van bewoners bij de ontwikkeling van de Nieuwe Meervaart.

Bewoners moeten zich het gebouw eigen kunnen maken. De bijzondere foyer, de ‘salle des pas perdus’, speelt hierbij een belangrijke rol. Bij de huldiging van kampioenen en wellicht Nobelprijswinnaars uit Nieuw-West wordt vanzelfsprekend gekozen voor deze ruimte.

“Het complex oefent een grote aantrekkingskracht uit ook op wie niet voor een van de theater- of opleidingsfuncties komt. Bij de huldiging van kampioenen en wellicht Nobelprijswinnaars uit Nieuw-West wordt vanzelfsprekend gekozen voor de Nieuwe Meervaart.”

Afbeelding 9: Oslo, National Opera House – Architect: Snohetta

Colofon

Tekst en beeld:

Ton Schaap en Han Michel

Redactie:

Paul Rosenberg en Eric Snoeck

Opmaak:

LassooyDesign BNO

Het kwaliteitsteam bestaat uit:

Han Michel (voorzitter),
Yttje Feddes, Annuska Pronkhorst,
Ton Schaap en Robert Winkel (leden)

Abdelkader Benali heeft als adviseur
bijgedragen aan het formuleren van de
ambities.